

טשענאטאזער צייטונג

agellońska
Kraków
w. Anny 19

אונטער-פרייז פון 20 גראשען
פון 20 גראשען
פון 20 גראשען
פון 20 גראשען

פרייז פון 20 גראשען
פון 20 גראשען
פון 20 גראשען
פון 20 גראשען

פרייז פון 20 גראשען
פון 20 גראשען
פון 20 גראשען
פון 20 גראשען

Piątek, d. 4 listopada 1932 3.50 פרייז פון 20 גראשען

דאס ניי-געזעצטע פונטער הורט-געזעצט

אונטער דער פירמע

CZĘSTOCHOWSKA HURTOWNIA FUTER, Sp. z o. o.

פילסורסקי גאס 11, טעלעפאן נר. 9-10

מאכט געקאנט, דאס צום לויפנדיגן ווינטער-סעזאן בעזיצט א רייכע אסאך פון אלערליי פונטער-סחורות ווי: ביבעראלען, נויטרייט, סקונקעט, דובלאנעס, פאקען, ביבערט, פלאטין, לוטער, האזען, טשעלאקעס, אמעריקאנער אפאטען, אין אלע מאדערנע פארבען און פערשידענע אנדערע.

פערקויף אויסשליסליך אין הורט.

פילגסטע האנדלונג-פרייזען.

RENIA STRAUSBURG NATEK BERLINER

zaślubieni

Częstochowa, dnia 1-go listopada 1932 r.

מול-טוב אונזער ג' וויצע-פרעזעס ה' יצחק שטראסבורג צו דער חתונה פון זיין ליעבע טאכטער רעניא מיט ה' נאטעק בערלינער.

זאגט איהר ביי זיי פיעל נחת דערלעבען.

די פערזאנלעכע פון צענטראלע קליינהענדלער-פערבאנד אין פוילען אפטיילונג אין טשענאטאזער.

א הארציגע מול-טוב ווינטען מיר דעם ה' יצחק שטראסבורג און פרוי צו דער חתונה פון זייער ליעבע טאכטער רעניא מיט ה' נאטעק בערלינער.

אברהם ליעבערמאן און פרוי.

צו דער חתונה פון

שמעון חוינאצקי מיט פרוי. ליבא טורנער פון רייסטא ווינטען א הארציגע מול-טוב און פיעל גליק משפחה חוינאצקי, פיעטראקאו.

ברכות מאליוות ואחליות לבנים לבנותא בת-אחותנו רבקה שטרסברג עם בחיר-לבה מר נתן ברלינער.

יהא רעוא. שוונג יעלה יסה.

מרדכי פטרגליק ורעיתו.

דאס פערשטע ווארשענער-אלטער

דאס פערשטע ווארשענער-אלטער

דאס פערשטע ווארשענער-אלטער

דאס פערשטע ווארשענער-אלטער

Członkowi Zarządu naszego

p. Maksowi Fiszmanowi

z intencji jego zaślubin

z panną **Różą Dębówną**

życzy wiele szczęścia

R. K. S. „Błyskawica”, Oddział w Częstochowie.

נידער מיטן קריזיס!

וויסטו זיין גליקליך.

פערגעס נישט צו קויפען א לאס פון דער

26-טער מלונה-לאטעריע.

וועלכע האט מיטן נייעם אויסגעשטערטן פלאן ארויסגע-
רופען גרויס אינטערעס אין גאנץ פוילען.

דאס גרעסטע געווינס

1.000.000 זł.

א סך פרעמיעס. אלע געווינסען בעטרעפען:

23,680,000 zł.

Kantor wymiany i Loterii

J. WEKSLER, ALEJA 6.

KURSY JEZYKOWE

kier. L. WAJNSZTOK, absolw. Uniwers. Paryskiego — Angielski, Niemiecki, Francuski. Wkrótce nowe komplety dla opóźnionych. Opłata 10 zł, miesięcznie. Kancelarja (Aleja 20 szkoła) czynna codziennie od 10—12 i 16—18.

JADWIGA FAJGE

absolw Konserwatorium Krakowskiego

udziela lekcji gry na SKRZYPCACH

Aleja Kościuszki 25.

Wytwórnia trykotazy

Z. GLIKSMAN

B. Joselewicza 4.

ראמען-סוועטערס

מענער - פולאוויערען

קינדער-פולאוויערעס, רייטונג פון פייגסטע וואלען.

ODCISKI

grubej skóry i brodawki usuwa bez bólu i bez powłoknie znany od 1/2 wieku

KLAWIOL

FABRYKA CIEM-FARMACEUTYCZNA „AP. KOWALSKI”, WARSZAWA

א פערטיל לאס	א האלבער לאס	א נאנצער לאס
10 זł	20 זł	40 זł

וויכטיג פאר סוחרים און פאבריקאנטען!

דערמיט זענען מיר מודיע, אז מיר האבען געפונען

אנ'עקספעדיציאנעס = הויז

א. ד. פ.

Biuro Ekspedycyjno - Transportowe „EXPRESS”, Panny Marji 4, tel. 29.

וואס ס'ווערט אנגעפיהרט דורך א לאנג-יעהריגען ספעציאליסט-פאכמאן.

אלעס ווערט ערלעדיגט שנעל, רעזעלע און פונקטליך.

אויך זענען מיר געקומען אין פערבינדונג מיט פאלגענדע עקספעדיציע-געזעלשאפטען:

Biuro Ekspedyc. „MARS” Warszawa Nalewki 11, tel. 11-93-74

Biuro Ekspedycyjne E. MICHAŁOWICZ i SYN, ŁÓDŹ
Cegelniana 6, Telefon 225-13.

אי דער בעוואוסטער פירמע פון

ז. לאנגנער, אלעז 10

איז שוין אנגעקומען שניעגאזעס און קאלאשען פון די פירמעס:

אין „Pepege”, „Gentelman”, „Rygawar”, „Ardal”, „Wudeta” און ווי אויך „שוועקארט” און „טרעמארן” אלעס צו מעסיגע פרייזען.

Z. LANGNER, I-a ALEJA 10.

גרענקסט די ארעס:

הורט רעטייל?

Największa i najszczęśliwsza KOLEKTURA

Loterji Państwowej № 1018

S. HAFTKA

Częstochowa, ALEJA 2

oddział Warszawska 9 w cukierni Borzykowskiego

poleca szczęśliwe losy I-iej kl. 26-iej loterii

główna wygrana:

1,000,000 Zł.

Ceny losów:

Ćwiartka:	Polówka	Cały:
10 Zł.	Zł. 20	Zł. 40

מארגען שבת פ' בזה (5.11.32) וועט 10 פריה פארקומען אין דער נייער שעהל

א פייערליכע הזכרה

צו דער ערשטער יאהרצייט פון אונזער פערשטארבענעם מיטגליד

יונה פייגע פייגלאוויטש נ"ע

זונטאג, פ' לך לך (6.11.32) וועט פונקטל. 12 מיטאג פארקומען אויפ'ן בית-עולם די ענטהילונג פון דער מצבה און א הזכרה.

צו ביידע פייגעוונגען לאדענט איין איהרע מיטגלידער די געזעלשאפט „אחינעור”.

די מיטגלידער, וואס ווילען פאררען אין א בשותפות'דיגען אויטאבוס ווערען געבעטען זיך צו פער-
זאמלען פונקטל. 15 מינוט פאר 12 אין לאקאל, אלעז 12.

נ"ע יעקב מארער

איז געשטארבען אין ווארשע

נאך קורצע און שווערע ליידען אין עלטער פון 68 יאהר

און איז געקומען צוהאנדלונג זונטאג, ד. 30 אקטאבער 1932 ל' תשרי תרצ"ג וועגען וואס עס זענען מודיע די אין טיפען צער פערבליבענע

פריי, טעכטער, זון, שניידען, איידעם, ברידער, אייניקלעך און פאמיליע.

Kino „Atlantic”.

פון פרימאד דעם 4. אונטער'ן פראטעקטאט פון קאמיטעט פאר די שאפען-טעג צום 83 יאהרצייט פון מיט פון געניאלען פרידריך שאפין

Miłość i Izy Chopina

און דראמא פון ווארשאווער שאפען

SERCE MATKI

חוק דעם שבת און זונטאג מיטאג-סעאנסען.

שוינט רעם איינציגען הילפס=

און רעטונגס=אנשטאלט.

ינט עטליכע יאהר עקזיסטירט ביי אונז אין שטאָט איין-און-איינציגער אַנשטאַלט וועלכער, האָט די אויפגאַבע צו געבען זיינע פּעסענטען פּראָדוקט-ווע הילף, דאס איז די גמילות-חסדים קאסע ביי דער קהלה.

ביר ווילען זיך איצט נישט אָבשטע-לפֿן און דערסאנען ווי אזוי דער דא-זיגער אַנשטאַלט איז ביי אונז ענט-שטאַנען, מיר ווילען נישט ווידערהא-לפֿן דאס וואס מיר האָבען זיינער צייט אָנגעוויזען אַז אויב די גרינדער און שפּעטער פון דער דאָזיגער אינסטיט-ציע וואָלטען בעת איהר ענטשטענהונג ווי געהעריג אויסגענוגט די מעגליכ-קייטען וואס זענען דאמאלס געווען פּערהאַנגען, וואָלט דער דאָזיגער וויכ-טיגער הילפס - אנשטאַלט געשטאַנען פילפאַך העכער, און די נוצען, וואס ער ברענגט וואָלטען געווען בעדיי-טענד גרעסער און ברייטער, ווארום די דאָזיגע צייטען זענען ליידער אוועק, און היינט ביי דער איצטיגער קריטי-שער צייט וועט געוויס נישט אזוי גרינג אָנקומען צו פּערגרעסערן די פּאַנדען פון דער דאָזיגער קאסע, טראָץ דעם וואס וועגען איהר נויטווענדיגקייט זענען קיין שום מיינונגס-פּערשידענ-הייטען נישט פּערהאַנגען.

א פאַקט איז, אַז די גמ"ח קאסע עקזיסטירט ביי אונז אין שטאָט שוין עטליכע יאהר, און עס איז נישט נוי-טיג צו זאָגען וואס זי איז פאַר דעם היגען יודישען מיטעלשטאַנד, עס איז איבריג צו ערשטעלען וואס עס הייסט געבען די דער היינטיגער שווערער צייט אַ געדריקטען מאַרקשטייער אָדער בעל-מלאכה אַ הלאה פון 100 אָדער 200 גילדען אויסצוגעהען אין קליינע מאַנאַטליכע ראַטעס אָהן צינזען, מיר ווייסען אַלע אַז פון די הונדערטער פּעסענטען וואס בעקומען הלאות אין דער דאָזיגער קאסע וואָלט שוין זיכער לאַנג קיין זכר נישט געווען, זיי וואָל-טען שוין לאַנג געווען צוזאַמענגע-כען אונטער דער שווערער לאַסט און געמוזט ווערען קליינעטען פון די פיל-לאַנטראָפישע אַנשטאַלטען.

און נאָר אַ דאָנק דער פּראָדוקטיווער הילף, וואס זיי בעקומען פון דער קא-סע האָלטען זיי זיך ווי עס איז, זע-נען זיי מפרנס ווי עס איז זייערע פא-מיליעס, און מ'זי שטופט אַדורך די

שרעקליכע צייט, די צייט ווען די גאַנצע וועלט וועלט לעבט איבער אַ ווירט-שאַפּטליכען רואין, און דאס גאַנצע עקאָנאָמישע לעבען וואַקעלט זיך אָהן אויפהער.

דאס זענען אַלץ זאַכען וועלכע זע-נען יעדען פון אונז גענוג בעוואוסט און ס'איז איבריג וועגען דעם צו רע-דען.

איז נאָך נויטיג צו זאָגען און צו ערקלערען אַז ס'לייגט אַ חוב אויף יע-דען טשענסטאָקאָווער יוד מיטצוהעלפֿען אַז דער דאָזיגער אַנשטאַלט זאָל ענ-זיסטירען? און צי איז נויטיג צו ער-קלערען אַז דער וואס פּרובט צוטהון זיינע הענד צום שאַדען פון דעם דא-זיגען אַנשטאַלט איז עתיד ליתן את הדין? נין! קיינמאָל איז ביי אונז אין טשענסטאָקאָו דאס נישט נויטיג גע-וועזען, ביז דער לעצטער צייט איז דאס געזעלשאַפּטליכע לעבען ביי אונז אין שטאָט געווען אַהערגעשטעלט אזוי אַז ס'האָט גאַרנישט געקענט קו-מען אויפ'ן געדאַנק אַז ס'זאָלען זיך געפונען מענשען, וועלכע זאָלען די-רעקט אָדער אונדירעקט וועלען אומ-שיטען און חרוב מאכען אַז אַנש-טאַלט און דערמיט פּעראורזאָכען דעם חורבן פון עטליכע הונדערט יודישע הייזער מיט זייערע פאמיליעס.

לעצטענס איז אָבער צו אונזער בע-דויערען און צו אונזער גרויסער חרפה ביי אונז פאַרגעקומען אַנאָיבערקעה-רעניש, אַ מהפכת סדרים, עס איז מעהר נישט דאס זעלבע אַמאָליגע טשענסטאָ-כאָו, עס איז געקומען אַ צייט פון וויסע אַרומרייסענישען, איינער דער-קענט נישט דעם צווייטען, אַ דור-הפלגה איז עס געווארען, קיינער פער-שטעהט נישט און וויל דעם צווייטען נישט פּערשטעהן, און ס'איז שוין טא-קי איש את רעהו חיים בלעו.

אין גאַנץ פּוילען זענען פאַרגעקומען קהלה-וואהלען, איבעראַל איז געווען אַ וואָהל-קאָמף, קיינער האט זיך נישט געשיינט, אָבער אין ערגיג האָט דער דאָזיגער ברודער קאָמף געהאַט אַזעלכע פאַטאַלע שרעקליכע פאַלגען ווי ביי אונז אין דעם שטענדיג רוה-גען און פּרידליכען טשענסטאָכאָו. שוין מעהר ווי אַנדערהאלבען יאהר ווי מען קעמפט. ווי מען אינטריגירט, אין דער רעזולטאַט איז ווי ביי אַלע

מלחמות, - חורבן און פּעריכטונג, אַלעס וואָס טראָגט אויף זיך דעם נאָ-מען פון דעם היגען יודישען קהל איז רואינירט, און געהט צום גרונד. איצט האלט עס שוין ביי אַנריה-רען דעם פּונדאָמענט, ביי דעם אַזוי אויך שוואַכען פּונדאָמענט אויף וועל-כען עס האלטען זיך שוין זינט עטלי-כע יאהר אַ פאַר הונדערט יודישע מי-טעלשטאַנד-פאַמיליעס.

מיר ווייסען נישט אויף ווי ווייט עס איז אַמט, אָבער עס טראָגען זיך אַרום שמועות, אַז די אַרומרייסענישען אַרום דער קהלה זאָלען שוין האָבען דער-גרייכט ביז צו דער גמילת-חסדים קא-סע. מען ווייסט צו דערצעהלען, אַז עס קומען פאַר אינטריגעס צווישען דער נייער און אַלטער קהלה-פּערוואָל-טונג בנוגע דער קאָסע, אַז אויף דעם באַדען קומען אויך שוין פאַר פּערזענ-ליכע אַמביציעס, וועלכע קענען זיך מיט יעדען טאָג צופלאַקערן, און זע-נען ערלויבט פשוט אומצוברענגען הונ-דערטער יודישע עקזיסטענצען.

און ווידער ווילען מיר נישט אַריי-נרינגען טיפּען אין דער עצם זאָך און אויספאַרשען, חקר ודורש זיין ווער עס איז שולדיג, און אויב עס איז בכלל עמיץ שולדיג, אויב אַלעס שטיצט זיך נישט אויף רכילות און פלאַקעס, אָדער גלאַט מיספּערשטענדישען. מיר ווילען נאָר זאָגען די זיך בעקעמ-פּונדע: גענוג גענוג האָט אייער קאָמף שוין חרוב געמאַכט. און דאָס וואָס איז

חרוב וועט מען אזוי לייכט נישט אויפ-בויען. אָבער צו דעם דאָזיגען איי-נציגען אין אונזער שטאָט הילפס-און רעטונגס-אַנשטאַלט זאָלט איהר אייערע הענד נישט צו טהון!

דעם איינציגער אַנשטאַלט, וועלכער האָלט זיך נאָך ווי עס איז אויף די פיס לאָזט לעבען און עקזיסטירען, וויל דער דאָזיגער אַנשטאַלט, וועלכער איז אָנגעוויזען בעיקר אויף אויסערלי-כער הילף, און מוז האָבען אַ פיל-שטענדיגען אַלגעמיינעם צוטריו, וועט בשום אופן נישט קענען עקזיסטירען אויב איהר וועט זיין אַרומרייסען, אויב איהר וועט נישט זיין אייניג, אויב דאָרט וועט נישט הערשען דאס אמת'ע עהרליכער און אויפריכטיגע אונפאַר-טייאַשיקייט. אויב די נייע קהלה האָט בעקומען די מאַכט, טאָר זי אָבער בשום אופן נישט זיין קיין משלם רעה תחת טובה, און אַוועקשטעלען די מענ-שען וואָס האָבען פאַר דער דאָזיגער זאָך געאַרבייט עטליכע יאהר מיט דער גרעסטער איבערגעבענהייט, און פיעל געלייטעט פאַר איהר עקזיסטענץ. אי-פּערהויפט ווען דאָס זענען מענשען מיט איינפלוס, וועמענס אַוועקגעהן עס קאן פּעראורזאָכען אַ שאַדען דער קא-סע.

עס מוזען אָנגענומען ווערען אַלע מיטלען, אַז עס זאָל קענען עקזיסטיר-ען, און מיט נאָכמעהר ערפאַנג אויס-פיהרען זיינע אַזוי וויכטיגע אויפגאַ-בען, דער איינציגער אין אונזער שטאָט הילפס-און רעטונגס-אַנשטאַלט. י. פ.

פון דער וואך.

די ערשטע
סיים-זיצונג.

נעכטען דאָנערשטאָג איז פאַרגעקו-מען די ערשטע פלענאַרע סיים-זיצונג פון דער נייער סעסיע אויף וועלכער דער פּינאַנץ-מיניסטער זאָוואָדקי, איז אַרויסגעטרעטען אין נאָמען פון דער רעגירונג מיט אַ עקספּאָזע וועגען דער ווירטשאַפּטליכער לאַגע אין לאַנד, און וועגען דעם מלוכה-בדודשעט. עס זע-נען פאַר דער זיצונג פאַרגעקומען בע-ראַטונגען פון אַלע סיים-קלויבען, דע-רונטער אויך פון דער יודישער סיים-קאָלע.

מאראטאָריום
פאַר מאַגיסטראַטען.

עס האָבען זיך פּערשפּרייט קלאַנגען,

אַז עס זאָל איינזיגען פּערפּענטליכט ווערען אַ דעקרט פון מלוכה-פרעזי-דענט וועגען געבען אַ טיילווייזען מא-ראטאָריום די מאַגיסטראַטען פאַר זיי-ערע חובות וואָס זיי זענען שולדיג פּרויאָטע קרעדיטאָרען, ווייל די שטאָט-פּערוואָלטונגען אין פּוילען געפונען זיך, ווי בעוואוסט, אין אַ זעהר שווע-רע פּינאַנסיעלער לאַגע. דאָס מארא-טאָריום וועט נישט תל זיין אויף קיין מלוכה'שע און אויסלענדישע חובות.

די סענסאַציע
ווישליצקי.

אַ גרויסע סענסאַציע האט אַרויסגע-רופּען דאס, וואס דעם. ווישליצקי האָט אויפ'ן לעצטען צוזאַמענפאַהר פון סוח-רים-פּעראַיין געהאַלטען אַ שאַרפּע רע-דע אין וועלכער ער האָט קריטיקירט די רעגירונגס-פּאָליטיק בנוגע דעם סוח-רים-שטאַנד און די גאַנצע שטייער-טאַקטיק, עס האבען זיך פּערשפּרייט קלאַנגען אַז דעם. ווישליצקי זאָל אַרויס-טרעטען פון בע-בע קלוב.

ריזיגע אינוועסטיציעס
אין ארץ-ישראל.

לויט די אין ירושלים פּערפּענטליכ-טע סטאַטיסטישע ציפּערן איז צו זע-הען אַז אין מלך פון לויפּענדען יאהר זענען אין ארץ אינוועסטירט געווארען קאָפיטאַלען אויף 1 מיליאָן מיט 700 טויזענד פונט. אַ גרויסער טייל פון דעם שטאַמט פון די אויסלענדישע קא-פיטאַלען, בעזונדער פון אַמעריקאַ, פון וואָנען עס וואַקסט כסדר דער צושראָם פון קאָפיטאַלען אויף בוי-צוועקען, אינ-דוסטייע און האַנדעל. בלויז אין תל-אביב, איז די ערשטע העלפט פון יאהר אינוועסטירט געווארען אויף בוי-צווע-קען 300 טויז. פונט.

פּעראַרדנונג וועגען
אַרגאַניזאַציעס און
פּעראַיינען.

אין נאָהנטסטען נומער „דועניק אוסטאוו" וועט זיך געפונען אַ פער-אַרדנונג פון מלוכה - פרעזידענט ווע-גען אַרגאַניזאַציעס און פּעראַיינען. די פּעראַרדנונג זעהט פאַר דריי טיפּען אַרגאַניזאַציעס: געוועהנליכע אָהן רעכט צו עפּנען אַבטיילונגען, רעגיסטרירטע, וועלכע קענען עפּנען אַבטיילונגען אין גאַנצען לאַנד און אַרגאַניזאַציעס וועל-כע געניסען פון ספּעציעלע פּרוויליע-ציעס.

אויסשטעכען. דער חצופת. רערט נישט אזוי וועגען אונזער אונ-שולדיג קינד - האָט די מוטער שוין נישט קענענדיג אויסחאלטען זיך אַנ-גערופּען - מאַכט נישט קיין בלבול אויף אונזער אונשולדיגער ריינער טויב.

דאָס האָט ערשט יעקב משה'ן צו-געגעבען מוטה, און ער האָט זיך אויפ-געשטעלט און אויסגערופּען:

איך בעט אייך צו פּערלאָזען מיין הויז, וואָרום איך וועל נישט דערלאָזען אַז מ'זאָל זאָל מיין טאָכטער פּעליידיגען, ווייל אייער מאַן איז אַנאָוואָרף.

געדענק, יוד, מיט וועמען דו הייבסט אָן און וועמען דו בעליידיגסט - האט דער מאן אויסגערופּען.

איך געדענק-און ווייס דאס גאַנץ גוט - האט יעקב משה געענטפּערט - איך האב פאַר אייך נישט קיין מורא, מיר יודען זענען אין פראנקפּרט נישט הפקר, און ס'איז נאָך פּערהאַן גערעכ-טיגקייט אין פראנקפּרט.

גו, מיר וועלען זעהען-האבען ביי-דע אונגעבעטענע געסט געענטפּערט און צוקלאַפּענדיג די טיער זענען זיי ארויס.

ערשט דאן האט זיך שפּרה שרעק-ליך צווייטע:

אַ אומגליק איז אויף אונז געקומען, אַ דאָפּעלט אומגליק, מיר האבען אונ-זער איינציג קינד פּערלירען, און מען דאָהט אונז נאָך, ווער ווייסט וואס-ע-רע בלבול זיי קענען אויף אונז אויס-טראַכטען.

פּערצווייפּעל נישט שפּרה-האט יעקב משה ערנסט געענטפּערט און די טרעה-רען האבען זיך פון זיינע אויגען גע-גאָסען, מיר מוזען זיך פּערלאָזען אויף גאָט, ער וועט אונז העלפּען, ער וועט זיכער העלפּען.

(פאַרטז. קומט).

פּוילק. בעק
אויסערן-מיניסטער.

דער ביז איצטיגער פּוילישער אוי-סערן-מיניסטער ה' זאַלעסקי, וועלכער איז געווען טעטיג אויף זיין אַמט 6 יאהר, האָט איינגעגעבען אַ ביטע צום מלוכה - פרעזידענט וועגען בעפרייזן איהם פון זיין אַמט צוליבע דעם וואָס ער איז פיזיש ערשעפט פון דער אר-בייט און מוז זיך אַ לענגערע צייט אַפרוהען. דער מלוכה-פרעזידענט האָט די דימיסיע אָנגענומען, און אַלס אוי-סערן-מיניסטער איז בעשטימט געוואָ-רען דער ביז איצטיגער וויצע אויסערן-מיניסטער פּוילקאוויק יוזעף בעק.

די ענטלאפּענע.

קאָמאן פון יודישען לעבען אין דייטשלאַנד אין 18-טען יאהר-הונדערט.

פון י. איזאקאָהן.

אַרויסצוזאָגען, אַז מען עסט נישט קיין קנאַבעל שטינקט מען נישט, דאס האָט שוין אָנגעפּוילט דאָס מעסטיל און איך האב בעשלאָסען צו פּערלאָזען אייער הויז און אויך פראנקפּרט. דאס ערשטע האָב איך טאקי מורא פאר די פער-פאַנגונגען פון דעם אויסוואורף און זיין פרוי, צוליבע וואס עס איז פאַר אייך אויך פיעל בעסער אַז איך האָב פּערלאָזט פראַנקפּרט. און איך האָב אין אייער הויז מעהר קיין אַרט נישט. איהר זאָלט מיר נישט זוכען, ווייל איהר וועט מיר נישט געפונען, איהר זאָלט זיך וועגען מיר נישט זאָרגען, ווייל איך בין שוין נישט קיין קליין קינד, מעגליך, וועל איך אייך פון צייט צו צייט שרייבען, עס איז אנבעלאנגען אין די פּעדיגונגען, וואס וועלען זיך מיר שאפּען.

זייט הערצליך געגריסט. און זייט רוהיג.

דורכזייגענדיג דעם בריעף זענען ביידע, יעקב משה מיין פרוי גע-בליבען זיצען עטליכע מינוט ווי פער-שטיינערט, אָבער באַלד האט די מו-טער אויסגעבראַכען מיט אַ שרעקלי-כען יאָמער, אויך ביים פאַטער האָבען אָנגעהויבען רינגען טרעהרען פון די אויגען.

נו, וואס האָב איך דיר געזאָגט - האט שפּרה די ערשטע אָנגעהויבען וויינענדיג - אַז דו האָסט אונזער קינד פּערטריבען פון שטוב, אַז דו מיט דיין שרעקליכער קאָטקייט האָסט אונז אומ-גליקליך געמאַכט. דו ביזט פּערטהון אין דיינע געשעפטען, און דו האָסט קיינמאָל נישט געלעבט קיין אַכט אויף

(פאַרטזעצונג). אַ בריעף פון חנה'לען!-האָט יעקב משה אויסגערופּען אריינקומענדיג-לא-מיר זעהען וואס זי שרייבט.

יעקב משה'ס פרוי האָט זיך אויפגע-כאפט, ביידע האבען זיי אויפגעוויכען די קאָנזערט און ביידע האבען זיי געלעזען:

ליבע עלטערן, איך פּערשטעה אַז איהר זאָרט וועגען מיר, טראָץ דעם, וואס איהר האָט מיר היינט שרעקליך בעליידיגט צוליבע וואס איך בין גע-ווען געצווינגען צו פּערלאָזען אייער הויז, אָדער פאַר וויל איך נישט פּערשאפּען קיין קרענקונג אַז איהר זאָלט וועגען מיר נישט איבערקלערען קיין אויסערלישעס.

איהר זאָלט וויסען אַז זינט איהר האָט מיר געמאַכט פאַר אַ כלה מיט דעם ישיבה-בחור האָב איך גישט קיין רוה. ער קען זיין אַ גאַנץ גרויסער בן-תורה און איך קען פאַר איהם הא-בען די גרעסטע אַכטונג, אָבער ער איז נישט געאַפּט אַלס מיין לעבענס-פּעלייטער, דאס איז אַ ווילדער מענטש און בעזיצט נישט קיין שום וועלטליכע בילדונג, אַזוי אַז איך וועל זיך מיט איהם פאַר קיין פאַל נישט קענען צו-זאַמענלעבען, איהר מיינע עלטערן האט דאס נישט געוואלט פּערשטעהן און איך האָלט זיך אפּשט געמוזט צופא-סען צו דער לאַגע, און וואָלט נישט בענאָגען אַזא שריט.

אָבער די טרויריגע געשעהעניש פון דער לעצטער נאָכט וועלכע האָט מיר אזוי שטאַרק ערשיטערט, און דאס וואס דער לעצטער פאַטער האט געוואָלט זיך

דור לעווט.

מיט דער עקסטרעם פון דער פויליש-פאלעס-טינישער האַנדעלס-קאָמער קיין ארץ-ישראל.

2.

איהר וועט מיר ענטשולדיגען, וואָס איך מאַך דאָס בייצור, ווייל קודם-כל איז פאָקטש אונגעלייך, ווי כ'האָב שוין בעמערקט, צו בעשרייבען אלס וואָס מען וועט, דערצו דאָרף מען זיין אַ מאַלער פון גאָט'ס גענאד, און בע-זונדער איז באמת אַ גרויסער שאַד די צייט וואָס דאָס שרייבען דאָרף פערנעמען, הייל יעדע מינוט, וואָס געהט אַוועק אַהן עפּיס צו וועהן און צו בעפאַכטען איז אַ גרויסער פער-לוסט.

יום-כפור אויף דער שיף איז געווען איינער געוועהנליך אינטערעסאַנט. מיר האָבען זיך אין דעם הייליגסטען טאָג פון יאָהר געפונען צווישן הימל און וואַסער, וואָס עס האָט געמאַכט אַ אונגעהויערען איינדרוק. כל-נדרי האָט געדאווענט אַ יוד פון ארץ-ישראל ווער שעהן, מיט'ן אַרענטאָלישען סטיל, וואָס עס האָט אַלע אַנווענדענע פשוט בעצויבשרט. דער קאָנצערט פון די חלוצים וואָס זענען געפאָהרען מיט אונז, וועלכע האָבען געזינגען יידישע און העברעאישע לידער איז געווען אונגעהויער. זייער געזאַנג, וועלכעס האָט זיך צוזאַמענגעמישט מיט'ן רוי-שען פון דער שיף, און דאָס ביים אַב-שיין פון דער פראַכטפולער ליכטיגער לבנה, האָט געשאַפען אַ וועלטלעכע האַר-מאָנע.

בכלל איז אונזער רייזע אויפ'ן ים געווען ווער אינטערעסאַנט, דער ים איז די גאַנצע צייט געווען זעלטען רוהיג. אויפ'ן וועג האָבען מיר בע-זוכט קאָנסטאַנטנאָפּאָל, פירעאוס, אג-חאפאלס און בירוס. עס איז איבריג צו זאָגן, אַז די דאָזיגע אַלע אַרטיסט-טען זענען פאר די אייראָפּעאישע בע-זוכער געווענער העכסט אינטערעסאַנט מיט וייערע ספעציעלע אייגענאַרטיג-קייטען, וואָס לאָזן איבער אַ שטאַר-קען איינדרוק.

דונטאָג דעם 16 האָבען מיר בעזוכט די קאָלאָניע ראשון לציון, וועלכע איז ווי פּענאָנסט איינע פון די עלטסטע קאָלאָניעס אין א"י, און איז בעריהמט מיט איהרע וועלט-בעריהמטע וויין-קע-לערן פון פאראן ראָטשילד. היינט אַר-בייט מען דאָרט נישט, ווייל ס'איז נישט דאָר שוואַך. געוועהנליך אַרבייט יעדן דאָרט 4 זעהים אין יאָהר, פון מער'ן ביז וויל. אונז האָט דאָרט אויפ-גענומען דער עלטסטער פון דער קא-לאָניע ה' מייעראָוויטש, וועלכער האָט אונז געגעבען געוויסע ערקלערונגען וועגען דעם לעבען אין טעטיגקייט פון דער קאָלאָניע און איבערהויפט פון די "כרמל" ווינקלעך וואָס וועלכע עג-זיסטירען שוין 50 יאָהר. נאָרמאל זע-נען דאָרט בעשעפטיגט ביז 100 אַר-

אינפלאציע, רעפלאציע, ארער רונדנפלאציע?

צי וועט פוילען אַפטרעטען פון דער גאָלד-דעקונג? - פאַר אַנענדע-רונג פון דער פוילישער פינאַנץ-פאָליטיק.

קולמונאציאָנס-פונקט בעת דער לעצ-טער האָסט, איז לעצטענס בעדייטענד אַפגעשוואַכט געוואָרען. די קורסען אויף די בערזעס און די פרייזען אויף רוי-ה מאַטעריאַלען זענען אמת אויך איצט נאָך העכער ווי אין אָנהויב יו"ל. אָבער זיי זענען שוין ווייט נידרי-גער פון די פרייזען בעת דער האָסט. די אַלע קינסטליכע שטייגערונגען וועל-כע האָלטען זיך אַ שטיקעל צייט, פדי דערנאָך ווידער לאָנגזאַם אַראָפּצופאַ-לען, פערנענען מעהר שאַדען ווי נוצען. אַזעלכע עקספּערטמענטען רופען אַרויס אַ נייע כוואַליע פון אינזעטריו צו דער וואַלטע און צום ווירטשאַפּטליכען לע-בען.

היות ווי זייט דעם אויסברוך פון קריזיס, וועלכער האָלט שוין אַ רייה יאָהרען, האָט זיך נישט בעמערקט קיין דיערענדע פערבעסערונג, גאָר בלויז קורצע פאַראַיבערגעהנדע קאָניונקט-רען בעציהט מען זיך דערפאַר מיט אונזוכט צו זיי און אַפילו אַ געווי-סע מורא, אַז נאָך דער קורצער פער-בעסערונג וועט דער קריזיס זיך בע-נייען אין נאָך אַ שאַרפערער פאַרם. אויב אין אמעריקאַ, אין לאַנד פון אַזעלכע ריזיגע גאָלד-רעזערווען און פון אַנאַקטיווען האַנדעלס-בילאַנס רעדט מען שטאַרק וועגען אַבטרעטען פון גאָלד-פאַרשטעט, צו וואס איז זיך צו חידוש'ן, אַז אין עסטרייך און אין אַני-דערע לענדער איז דאס דאָזיגע פאַר-בלעם גיכער אַקסעלע.

אויך ביי אונז רעדט מען אַלץ אַפ-טער מכא אַ רעפאַרם פון אינזער ווא-לוטע. אין די מאַסגעבענדע קרייזען געהט אַן אַ שאַרפער ופוז, צי די פוי-לישע וואַלטע אַלץ ווייטער בלייבען אונבערריכט, צי ס'זאָל קומען ביי אונז אַניאַנפלאַציע אָדער אַ רעדע-פלאַציע.

אינפלאַציע איז טייטש, אַז די ראַ-טאַציאָנס - מאַשין לאָזט אַרויס געלד-באַנקנאָטען אין אַניאַנבערגעניצטער צאָהל אין גאָלד-דעקונג. מיר האָבען שוין דורכגעמאַכט אַ צייט פון אינ-פלאַציע אין מיר געדענקען נאָך גאַנץ גוט, אַז אַזאַ מצב רופט אַרויס אַ כאַ-אָס, אַ בהלה און איז גורם גרויסע מאַטעריעלע חיוקות. אַזאַ מצב איז שו-דליך און געפעהרליך פאַר דער מלוכה און פאַר דעם גאַנצען ווירטשאַפּטליכען לעבען.

דעפלאַציע איז די אַנטי-טעזע פון אינפלאַציע. שוין זייט אייניגע יאָהר פיהרט די רעגירונג און די באַנק פאָל-סקי אַ דעפלאַציע-פאָליטיק, בעזונדער אין די לעצטע צוויי יאָהר, ד. ה. זייט דער קריזיס האָט זיך פערשאַרפט, דער

דער עקאָנאָמישער קריזיס פערגרע-סערט זיך כסדר אין דער גאַנצער וועלט, נישט אויסמיידענדיג קיין איין לאַנד. אויב אַפילו אין איין לאַנד פער-בעסערט זיך די קאָניונקטור, ווי דאס איז געווען, למשל, לעצטענס אין אַמע-ריקאַ, איז דאס נאָר אַ פאַראַיבערגע-הענדע פערשיינונג, וואס האָלט אַן אַזוי לאַנג ווי אַניאַנפערשינונג ביי אַ שווער-קראַנקען.

פדאי צו וויסען, אַז דאס גאַנצע, גאָלד פון די פאַראַיניגטע שטאַ-טען בעטרעפט בערך 4.200 מיליאָן דאָלאַר. קיין אויסלאַנד קען מען אַרויס-פיהרען אַרום 1.200 מיליאָן דאָלאַר; די סאָלאַר פון די קורץ-טערמיניגע אויס-לענדישע שטובות אין די אַמעריקאַנער בענק בעטרעפטען נישט מעהר ווי 700 דאָלאַר. דערפאַר וועט אַ בעדייטענדער טייל מווען בלייבען אין אַמעריקאַנער צו דעקען די לויפערנדע האַנדעלס-פער-פליכטונגען. ס'ווערט אָנגענומען, אַז די אויסלענדישע שפּעקולאַנטען קענען 200 מיליאָן דאָלאַר, עס איז בכן ניש-טאָ קיין שום גרונד מורא צו האַבען, אַז אַמעריקאַ זאָל דאַרפן אַבטרעטען פון איהר גאָלד-דעקונג.

מיטאַר אויך נישט פערגעסען, אַז אַמעריקאַ איז אַ קרעדיטאָר-לאַנד, עס האָט אַ סך חובות אין אויסלאַנד, דער-צו פערמאַגט עס אַנאַקטיווען האַנ-דעלס-בילאַנס און דאָך איז דאָרט גע-קומען אַ נייע ווענדונג אין דער פא-ליטיק.

די שטייגערונג-טענדענץ אין אַמע-ריקאַ, וועלכע האט דערגרייכט דעם זענען געווען אַנווענדען, ראטמענער, פאַרשטעהער פון אַלע שטאַטישע אינס-טיטוציעס, און בעקאַנטע פּערזענליכ-קייטען. עס האָבען געהאַלטען רעדעס אין העברעאיש: בירגערמייסטער די-זענהאָף, קאָנסול-היוזער, לערנער, דירעקטאָר פון דער פויליש-פּאַלעסטי-נישער באַנק, און שענקער, האַנדעלס-ראַט פון פוילישען קאָנסולאַט. די שטי-מונג איז געווען אַ ווער פיינערליכע און האָט איבערגעלאָזט אַ אונפערטע-ליכען רושם.

איך האָב בעזוכט דעם ה' ריפּושטיין, עס איז איבריג צו זאָגען, אַז ס'איז איהם ווער גוט, און ער האָט געוויס נישט קיין חרטה פאַר זיין אַרויסגעהן פון גלות. איצט פאַהר איך קיין בני-ברק בעזוכען פאַמיליע.

מאָנטאָג פאָהרען מיר אויף 5 טעג קיין ירושלים, און די איבריגע טעג, וואָס בלייבען אונז איבער, וועלען מיר בעזוכען די אַנדערע שטעט אין קא-לאָניעס.

נאָך צוגערעטען צום קידוש האָט ער שוין זיך געהאַלטען ביים בויך און געמוזט "לויפן".

ס'פערשטעהט זיך, אַז טועם זיין פון קידוש האָט ער ליידער שוין נישט געקענט און האָט זיי געשאַלטען מיט טויטע קללות. און ווען ער וואָלט נישט געדאַרפט כסדר לויפן, ווער ווייטט צו עס וואָלט נישט אויסגעפאַר-כען אַ קאָנדאל, אזוי, אַז דער קידוש וואָלט פערשטערט געוואָרען.

פון היינט אָן וועט ער שוין זיין ווער פאַרזיכטיג און וועט שוין בודק זיין די מתנות, וואס מען גיט איהם איידער ער שלינגט זיי אראָפּ.

אַמענעסטיע.

הונדערטער און אפער טויזענדער אַרעסטאַנטען זענען בעפרייט געוואָרען פון דער טירמע אַ דאנק דער אַמע-סטיע, וואס איז יענע וואָך פערעפּענ-טליכט געוואָרען, הונדערטער און אפ-שר טויזענדער בעשטאַפּטע מיט געלד זענען פטור געוואָרען איינצוצאָהלען אַ דאנק דער אַמענעסטיע, כאָטש ווי מען דערזעהעלעט, האָט מען די לעצטע טעג, איידער די אַמענעסטיע איז אריין אין קראפט, אויפגעמאָהנט די אדמי-ניסטראַטיווע שטראָפּען מיט'ן גאַנצען חומר הדין. אַט למשל, ווייט איך פון אַ פאָקט, ווען אַ סעקוועסטראַטאָר האָט אַ טאָג איידער די אַמענעסטיע איז

געלד-אומלוף איז געוואָרען וואָס אַמאָל קלענער, די קרעדיטען זענען רעדו-צירט געוואָרען ביז אַ מינימום, פדי דער געברויך פון אויסלענדישער ווא-לוטע זאָל נישט וואַקסען. אויב ס'פער-גרעסערט זיך די נאָכפראַגע אויף פער-מער דער וואַלוטע, שטייגט דער קורס פון דער דאָזיגער אויפ'ן חשבון פון אונ-זער וואַלוטע. נאָטירליך איז דער קליי-נער געלד-אומלוף און די איינשרום-פונג פון די קרעדיטען גורם, אַז דאס ווירטשאַפּטליכע לעבען ווערט אָפגע-שוואַכט: מ'גוט אויס ווייניגער אויף אינוועסטירעס, מאַשינען, עס פערקלע-נען זיך אַלערליי האַנדעלס-טראַנזאַק-ציעס, אמת, דאס פראָגנס נישט צו קיין כאָאָס, אָבער אויב די דעפלאַציע-פאָליטיק זאָל ווייטער געפיהרט ווערען וועט, לויט דער מיינונג פון פיעל עקא-נאָמיסטען לאַנגזאַם אָפּשטאַרבען דאס גאַנצע ווירטשאַפּטליכע לעבען.

היות ביי דער איצטיגער נישט זי-כערשן סיטואַציע, מאַנגעל אין מזומנים און אין קרעדיטען, הויכע שטייערן, כסדר'דיגע דעפציטען אין פרויוואַטע אונטערנעמהונגען און אין מלוכה-פודזשעט, וועט מען נישט קענען ארויס-קריכען, ווען מ'וועט פיהרען דאָס איצטיגע סיסטעם זענען אַ רייה עקא-נאָמיסטען אַרויסגעטרעטען מיט אַ פאָן מכא ענדערן לחלוטין אינזער ווירטשאַפּט-פאָליטיק. זיי לייענען פאַר אַנאַהויבען אַ רעדעפלאַציע-פאָליטיק, ד. ה. אויפהערען צו בערגעניצען די קרעדיטען און די דיסקאָנטאָ, ביי אַ רעדעפלאַציע-פאָליטיק קומען די קרע-דיטען פערגרעסערט. די אינדוסטריעלער און אינטערנעמהער בעקומען אַ מעג-ליכקייט צו מאַכען אינוועסטירעס. ס'ווערט פערגרעסערט דער געלד-אומ-לויף און במלא ווערט פערקלענערט די אַרבייטסלאָזיגקייט. אויב די מעג-שען פערדינען מעהר, געבען זיי מעהר אויס. ס'קומט אַניאַוילעבונג אין דער לאַנד - ווירטשאַפּט, אינדוסטריע און האַנדעל, אין דער פעסימיום פער-שווינדט.

אַז רעדעפלאַציע-פאָליטיק פיהרט איצט ענגלאַנד צוויי דער ירידה פון קורס פון פונט אויף 30 פראָצענט. אַז פאָליטיק פיהרט אויך אמעריקאַ דורך ערטיילען גרויסע קרעדיטען. מ'דריקט כסדר גייע באַנקנאָטען און דער קורס פון דאָלאַר איז לעת עתה נישט גע-פאלען.

עס ווערט דעריבער פאַרגעלעגט מצד געוויסע קרייזען אויך ביי אונז אַנאַהויבען אַ רעדעפלאַציע-פאָלי-טיק.

בלע-ספּע וועלען אונזערע מאַסגע-בענדע קרייזען אַנערקענען די גויט-ווענדיגקייט צו ענדערען די איצטיגע פינאַנץ-פאָליטיק. אַרויסציהען די קאָנ-סעקווענצען פון די ביז-איצט בעגאַנ-גענע פעהלערן און אָנהויבען צו בויען אַלץ אויף געוונדע יסודות לטובת דער ענטוויקלונג פון אונזער ווירט-שאַפּט.

א. פערמאַן.

בען אויף דער וועלט, נאָר פערקעהרט, דורך געמיינזאַמער פערשטענדונג, דורך אייניגקייט.

מען וואָלט נויטיג געדאַרפט האַבען אַנאַמענסטיע פאַר אַ סך געזעלשאַפט-ליכע פערברעכער, אָבער ווי אזוי? די היגע מקוה, וועלכע ווערט היינט פרייטאָג אַרויסגעשטעלט אויף אַ ליצי-טאציע אפער צום צעהנטען מאָל וואָלט געפֿיך נויטיג געדאַרפט האַבען אַנאַ-מעסטיע, אַז נישט האָב איך מורא, אַז זי וועט בעקומען אַ פרויוואַטען בעל-הבית...

דאָן וואָלט איך געגעבען אַמענסטיע פאַר יידישע פאבריקאַנטען, וועלכע האַבען נישט אריינגעלאָזט אין זייערע פאבריקען קיין יידישע ארבייטער, זא-לען זיי פון היינט אָן ענדערן זייער טאַקטיק און זאלען זיי געניסען פון פערזענלעכע.

צום סוף וואָלט איך נאָך אַרויסגע-געבען אַמענסטיע פאַר די אַלע "שריי-בער", "ליטעראַטען" און "פאַעטען", וועלכע האַלטען אין איין שיקסן זייער "שאַפּעק" אין רעדאקציע און ווילען דוקא, אַז מען זאָל זיי דרוקען. אַ אמ-נעסטיע פאַר די אַלע, וועלכע האָבען פערקויפט אַתרוגים מיט צוגעשטאַכע-נע פּיטומ'ס.

מיט איין וואָרט, די דאָזיגע אַפּנט-סטיע האָט נאָר אַרומגענומען אַ קליי-

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

דער לעצטער דעפּיט.

שבת בראשית פערענדיגט זיך איי-גענטליך דער יום-טוב, מען מאַכט נאָך אַ קידוש און מען שליטט אַב דאס קא-פיטעל פון זמן שמחתנו.

כמעט אין אלע מנינים קומען נאָך פאַר קידוש'ס, די גבאים אָדער עוועג-טופל דער חתן - בראשית, פערבעט אנשי שלומינו אַהיים אויף קידוש.

איך ווייס פון עטליכע פרויוואַטע שוהלען, וועלכע פלעגען מאַכען שבת בראשית אַ פיינערליכען קידוש און חיי-יאָהר איז געבראַכען געוואָרען די טראַדיציע און אין פיעל מנינים איז דער היי-יעהריגער שבת בראשית אָדורך אַ טרוקענער.

די חברה-קדישאַ אָבער, האט אָנגעהאַל-טען זייער טראַדיציע (ביי זיי איז נישטאָ קיין קריזיס...) און ווי האַבען זיך פערזאָמלעט אין דער שטאַט-שוהל יעדער האָט פּשקומען אַנ'עליה, וואו מען האָט געלייגענט ויחי-וימת... און שפעטער איז מען אַוועק איינגע-נעם לאַקאַל, וואו מען האָט אויסגע-הערט אַ דרשה פון היגען רב, געמאכט אַ לחיים און זיך געוואונשען, אַז עס זאָל זיין "בלע המות לצנח".

אויך אין אַנדערע שוהלען, שטיב-לעך און מנינים האָט מען נאָך גע-

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

מאַכט אַ לחיים און דערמיט אַרויסבע-גלייט דעם פערזאָנלעכע יום טוב.

ער האט שוין איינמאָל געהאַט אַ קידוש...

אין שטיבעל אַלע 21 האָט מען אויך צוגעגרייט אַ קידוש אויף שבת בראשית.

פון דעם איז געוואויר געוואָרען אַ "חסידישער יונגעמאַנטשיק" וועלכער איז אַ שטאַרקער אָנהענגער פון מא-כצן אַ כוסה, מעג עס זיין וואו עס איז, ביי אַנאַבל'ר'ס אָדער אויף אַ שמתה, אומעטום איז ער דאָ, און היות ווי ער האָט זיך דערוואוסט, אַז אינ'ם אויבענדערמאַנטען שטיבעל גרייט זיך אַ קידוש, איז ער געקומען צו לויפן.

געטראָפּען האָט ער שוין ביים קליי-נען (ווארום ביז דאמאלס איז ער שוין מסתמא געווען אויף עטליכע ערטער), האָט איהם איינער פון די חסידים מכבד געווען מיט אַ שטאַקלאַדקע-וועלכעס ער האָט באלד אַראָפּגעשלי-גען. דערווייז האָט אַ צווייטער אַרויס-געשיקט נאָך דריי ריצינאָווע שאַקאַ-לאַדקעס און איהם אויך מכבד געווען. ער האָט געדאַנקט פאַר דער מתנה און די דריי פּיגולקעס מיט איינמאָל אַראָפּגעשלינגען און איידער מען איז

ש. י. צביאלי. (ראשון לציון).

א בריעף פון ארץ-ישראל

(פון אונזער קארעספאנדענט).

דינסטאג י"ח תשרי 15 יאהר נאכ'ן טויט פון דער יודישער העלדין שרה אהרינסאהן איז צום ערשטען מאל פארגעקומען די עליה צום קבר, וועלכער געטוינט זיך אין זכרון יעקב.

שרה אהרינסאהן איז געבוירען אין זכרון יעקב, איז געווען די טאכטער פון מוסטער-קאלאניסט פישל אהרינסאהן, א שוועסטער פון פערשטארבענעם בע-וואסטען פארשער פון ארץ-ישראל-די-גער פלאנץ - אהרן אהרינסאהן. זי איז געווען א זעהר בעגאבעטע און געלערנטע טע פרייליך.

אין דער צייט פון דער טערקיש-ענגלישער מלחמה איבער ארץ-ישראל האט זי ארויסגעוויזען גרויסע העלדען-טהאטען.

די טערקישע רעגירונג האט זי אן געהויבען שטארק צו פערפאלגען און זי שטארק געפייניגט און ווען די טער-קישע פאליציי איז געקומען זי ארעסטירען איז זי מיט אן אויסרייד אריין אין צווייטען צימער און דארט זיך דערשטאען אויף טויט.

עס האבען קיין זכרון יעקב גע-שטראמט מאסען מענטשען פון גאנצען לאנד.

ארום 3 א זיגער האט זיך דער גאנצער עולם פערזאמלט ביים הויז פון וועלכער איז געווען בעציהרט מיט פעהער און בלומען.

פון דארט האט זיך אנגעהויבען דער מארש צום קבר. פאראויס זענען גע-ריטען אויף פערד די הסתדרות „בני בנימין מיטגלידער פון דער המושבה פון זכרון יעקב.

דאן האבען מארשירט חברים ברית טרומפלדער מיטן מפקד הראשי ד"ר פרעהליך בראש און נאך זיי דער רי-זיגער עולם.

א ספעציעלער „צוג“ איז אויך גע-ווען פון פעהער און בלומען וואס א גאנצע רייה קאלאניסט האבען צוגע-שיקט. ווען די (תהלוכה) „צוג-מארש“ איז דורך פאר'ן הויז, וואו עס וואוינט דער פאטער פון דער העלדין-ה' פישל אהרינסאהן זענען אלע געבליבען שטעהן אויפ'ן ארט 2 מינוט. (דער פאטער איז צוליב זיין שווערער קראנקייט נישט געגאנגען אויפ'ן בית-עולם.

פאר'ן בית-עולם האבען די רייטער

זיך צוטיילט אויף 2 זייטען און דער גאנצער טאג איז אריין אויפ'ן בית-עולם.

מיט גרויס עהרע האט יעדער אונזער געלעבט די בלומען-קרענץ אויפ'ן קבר פון שרה אהרינסאהן. די אספה עפענט דער פארשטעהער פון מושבה „זכרון יעקב“ ה' לערנער, וועלכער רעדט ארום די אידעאלע געפיהלען מיט 50 יאהר צוריק, פון וועלכע עס האט גע-שעפט שרה אהרינסאהן.

ה' פ. בן עמי רעדט אין נאמען פון „בני בנימין“ א. בן אבי האלט א לענגערע רעדע, וועלכע רופט ארום טרעהרען ביי יעדען אנוועזענדען. ה' בן ציון ידידיה רעדט אין נאמען פון רעוויזיאניסטען און בית"ר, ווען ער ענדיגט זיין רעדע לעגען די חברים פון בית"ר פאר'ן קבר א בלומען-קראנץ אין נאמען פון מפקדה. נאך דער אז-כרה צוגעהט זיך דער גאנצער עולם ביים געזאנג פון התקוה.

היינטיגען חיל המועד איז אין ירושלים אין שכונת רחביה פארגעק-מען דאס לעגען א גרונד-שטיין אויף א בנין פאר'ן קרן היסוד.

די בימה איז געווען אויפגעפוצט מיט'ן בילד פון הערצלי, אין פרעזיד-יום זענען געזעסען פארשטעהער פון סוכנות היהודית, ועד הלאומי, ועד הקהלה, ח. נ. ביאליק, ש. טשערני-כאווסקי, מ. אוסישקין, (וועלכער איז לעצטענס צוריקגעקומען פון חוץ לארץ), מ. מאירוביץ, (ראשון לציון), ד. יעלין, פרוי מאלד, פיעל פרעסע פארשטע-הער א. אנד.

די חגיגה עפענט ה' ליב יפה. דאן רעדען די ה"ה עמנואל ניומאן, ב. דא-קער, י. בן צבי (אין נאמען פון ועד הלאומי), מ. ס. אוסישקין.

אלע שטרייכען אונטער די וויכטיגע ארבייט פון קרן היסוד אין משך פון איהר 14 יעהריגע טעטיגקייט.

עס ווערען דאן איבערגעלעבען טע-לענגע פישע ברכות פון באראן עמנואל ראטשילד, נחום סאקאלאו, ד"ר חיים ווייצמאן, אוסקאר וואסערמאן, ד"ר א. האנטקס, מ. פייבעל יצחק יודיק, הרב הראשי בן ציון עיוואל, י. מא-קין, א. ז. ראבינאוויץ, קולאנעל קיש-

א רחמנות געפיר.

די כראניק דערצעהלט, אז דער סטארקסטא האט לויט א פארדרינגע פערבאטען די עגזיסטענץ פון דער הי-ער ארגאניזאציע פון „אבויעפאל“.

די דאזיגע צעווערשע כוליאנישע סטודענטען זענען געווארען וואס אמאל אלץ דרייטער, אין זייער וואכען-בלעטל „גאזעטא נארמאלא“ האבען זיי גערעדט אונלעכע נארישקייטען, אז נישט בלויז יודען האט עס אָבע-שקעלט, נאר אויך די מאכט-ארגאנען. וועלכע האבען טאקע בעשלאסען דאס דאזיגע פערזעהעניש צו צווייטיגען.

איצט לויפן זיי ארום און בעקלע-גען זיך, אז מען האט זיי דאס מויל פערמאכט, אז מען שטערט זיי צו קעמ-פען פאר'ן אמת.

אין האלט, אן, מען דארף קיינעם נישט שטערען אין זיין ארבייט און ווי עס זאל אונז נישט וועט טהון זייער צושטערונגס-ארבייט, וואלט דאך גליי-כער געווען, אז מען זאל זייער בלע-טיל נישט פערמאכען, כדי די וועלט זאל זיך איבערצייגען אין וואס פאר א זומפ זיי ליגען און אז זיי ווערען דארט אליין דערטרינקען.

ווי עס זאל נישט זיין, איז אויף זיי א גרויס רחמנות געפיר...

דער סעזאן האט זיך אנגעהויבען...

שרעקט איין נישט, כ'נעה איין „חס-עולם“ נישט אנגאנגען קיין פשוטה, אז עס האט זיך אנגעהויבען דער סע-זאן פון האנדעל און ארבייט, דאס אל-אין וויל איין דערצעהלען, אז עס האט זיך אנגעהויבען דער סעזאן פון-טאנצען. ווי עס איז נאר פערמאכען א לאקאל טאנצט מען, און נישט בלויז פרייטאג אדער שבת, נאר אפילו זא-פרייטאג אדער שבת, נאר אפילו זא-

צום פראיעקטירטען צוואנגס-קארטעל פאר

שיטער און שטעפער.

וואס וועט זיין מיט דער אויסלענדי-שער קאנקורענץ דאן האבענדיג אזא ברייט-פערצווייגטען פלאן, וועט מען דאך מוזען האבען א ריזיגען „שטאב“ מיט ביוראקראטען, וועלכע וועלען דא-פען אןאמיהרען מיט דער נייער ארגא-ניזאציע און גלייכצייטיג אבהיטען אז עס זאל עמיצער נישט עובר זיין אויף

א דאן, ווייל לויט דעם פראיעקט וועט דאך דער, וועלכער וועט מאכען איין פאר ווילען משה ווי זיין קאנטיגענט קאנען בעשטראפט ווערען מיט 8 מא-טאטען ארעסט אדער 3000 זל. שטראף. און צי האבען זיך די איניציאטארען פונ'ם פראיעקט אָבערגעבען א דין-וחשבון צי אַזאלכעס איז מעגליך דורכ-צופיהרען?

עס דערמאנען זיך די מלחמה-יאה-רען, ווען מען האט בעשטימט קארטען אויף פערשידענע פראדוקטען. צי הא-בען דען נישט מענטשען געטהון אלץ, וואס איז נאר געווען מעגליך אבי צו בעקומען די געהעריגע פראדוקטען, וועלכע זענען זיי געווען נויטיג? און דא וויל מען בערגעניצען דעם בעל-מלכה מיט ארבייט, וועלכע ער האט צוויי אויך נישט און איז דעריבער גע-צוואונגען אנצוקומען צו פערשידענע פילאנטראפישע און אנדערע מיטלען, כדי אויסצוהאלטען און זיך צו דער-ווארטען אויף בעסערע צייטען און דערווייל קומט ער אָב מיט זוכען גלי-רצנים, אז דער פעראיינן איז שולדיג, דער צעך, אדער ווי מען זאגט לעצ-טענס, אז די „אונלעגאצע“ ווארשטא-טען מאכען א תל און דאמאלס ווען עס וועט ווערען צוועקגעשטעלט א קארטעל וועט ער האבען דעם לעצטען אָנצווייזען אלס זיין שונא.

אָבער צו וואס זאל מען שפילען מיט צוגאמאכטע קארטען. פון וואנען וועט גענומען ווערען דער געברויכטער קאנטיגענט, אין דער צייט ווען ביי די היינטיגע בעדינגונגען זענען די האנד-ווארשטאטען, איממשטאנד ביי נא-ר-מאלער ארבייט צו שאפען א איבער-פראדוקציע און וואו זענען די מעכט-ניזירטע פאבריקען? און קיין טראקטא-רען זענען דאך איצט נישט פעהרען. יעדעס לאנד שאפט דאך אַלייזערנע וואנד פאר זיין אייגענער פראדוקציע, אין וואס וועט זאנען „באטא“ וועלכער האט אויסגעבויט פאבריקען ביי אונז

לעצטענס האט ארויסגערופען א גרויסע פערמיטערעסירונג אין אלע קרייזען דער ארויסגעגעבענער פרא-יעקט דורך דעם מיניסטעריום פאר האנדעל און אינדוסטריע וועגען קאר-טעלירען די שוסטער און שטעפער, ווי אויך די שיק,פאבריקאנטען און די וואס האנדלען מיט שיד.

עס קלינגט פשוט ווי א חלום, מען וויל צונויפנעמען א פאר הונדערט טוי-זענד מענטשען פון פערשידענע טיפען און שטאנד און זיי צונויפשמעלצען אין איין קארטעל. מען וויל מיט צוואנגס-מיטלען קארטעלירען אַלע-מענט, וואס איז צו דעם נישט צוגע-פאסט קודם - כל דערפאר, וואס די צאָל ווארשטאטען איז א צו-גרויסע, דער עלעמענט א פערשידענאטיגער, ביי וועלכע עס שפיעלט א ראלע די אייגענאטיגקייט פון רעליגיעזע מא-טיווען. צווייטענס, ביז יעצט זענען געצווינגען די שוסטער און שטעפער, כדי זיך צו דערהאלטען ביים לעבען צו ארבייטען ביי חונגער-לוינען, וועלכע זייענדיג קארטעלירט וועט דאך יע-דער איינער וועלען פערבעסערן זיין ביז יעצטיגען קלאגעדיגען מצב, טא-ל-גלוסקין, ד"ר סאפיר, פון הסתדרות הציונים הכלליים, מועצת רחובות, ערית תל-אביב (דורך ה' י. רוקח) א. אנד.

מיט'ן ליגען דעם גרונדשטיין איז מען מכבד די ה"ה אוסישקין, ניומאן, בן צבי, ב. לאקער, און ליב יפה.

מיט'ן געזאנג פון התקוה ווערט די ערשטע טייל פיערונג געענדיגט. דאן ווערט דער עולם פערבעטען אין די זאלען פון ק. ל. (וועלכער געפונט זיך אנטקעגען און אין א ספע-יעל אויפגעשטעלט סוכה אויפ'ן דאך ווערט געשטעלט א ריין סערווירטער טיש.

לעצטענס האט דא אנגעהויבען צו ערשינען א נייע צייטונג א. נ. „החיות“ אונטער דער לייטונג פון א. א. מאללח און מ. לאניאדא. אין ערשטען נומער האבען זיך בעטייליגט פיעל נישט בעקאנטע הצבראישע זשור-נאליסטען און דיכטער, צו. אנד. אויך ה. נ. ביאליק און י. בן צבי.

די צייטונג ערשיינט אין ירושלים טעגליך 3 מ. נ. דעם לעצטען פרייטאג האט מען גע-טאנצט אין אַנערץ 56 לאקאלען. שבת אַוועג האט מען אויך געטאנצט און זונטאג האט מען אונטער דער שילד, „פיה-א-קלאק“ געטאנצט אין דער „לי-רא“ ביי די אַקאדעמיקער און אויך ביי בלאַטשטינסקי, און מסתמא נאך אנערשטווא אויך. (קיין גענויע קאנ-טראַלע איבער דער גאנצער שטאָרט האָב איך נאָך נישט...)

דאס איז אָבער נאר א התחלה, דער אמת'ער טאנץ-סעזאן, הויבט זיך ערשט אָן.

וואס גרעסער דער דלות איז, ווי שרעקליכער די נויט איז, אלץ משהר טאנצט מען. אזוי ווי ס'שטעהט אין פסוק: הוליע קבצן, הוליע.

אָבענארטע האָפנונגען.

מיט א שמחה האט מען צופויקט אין אלע צייטונגען, אז אָט וועט דאך געלינדערט ווערען די זונטאג-גזירה. טייל בראַנזשעס וועלען מעגען האלטען אָפּען עטליכע שעה זייערע געשעפטען אום זונטאג.

געפרעהט האבען זיך די קרעמער, צופרידען זענען געווען די קונום, און מען האט זיך געריכט, אז אָט-אָט, וועט אַרויס דער געהעריגער מלכה-דעק-רעט.

אָזעלכע זאכען געהען אָבער אין פוילען נישט אזוי לייכט צו. די ענדע-קעס האבען אנגעהויבען א קאמפאניע און אנגעהויבט אלע קריסטליכע הענד-דלער, אז אָט געהט מען מאכען א אַטענטאט אויף זייער לעבען, און ווי געוועהנליך האט מען געשיקט מעמאר-יאלען, מיט אונטערוועצען, ביז עס איז זי געלונגען דעם דעקרט אָבער-שרייען. און ווי מען טיילט מיט, איז

אין לאַנד, ווער וועט דאמאלס מיט איהם קאנקורירען? אין דער צייט ווען איהם איז אלץ ערלויבט לויט'ן האנ-דעלס - טראַקטאט, אפילו דאס, וואס א פירגער איז נישט ערלויבט, כאַטש ער מוז טראַגען אויף זיך דעם גאנצען לאַסט פון דער מלכה.

אָט איז געווען א פאקט: מיט א צייט צוריק האט זיך דער לעדער-צען געוואנדען צום קעלצער וואַיטוואַיע מיט אַנאָפראַגע אויב דער פירמא „באטא“ איז ערלויבט אויסצוארבייטען האנדארבייט, אויף וואס מיר האָבען בעקומען אַנאָפראַגע צענטערען אַז יא, שטיצענדיג זיך אויפ'ן פערפליי-טענדען האנדעלס - טראַקטאט, טראַץ דעם וואס „באטא“ האט נישט קיין האנדווערקער-קארטע, וועלכע א ביר-גער מוז פאציען און אויב נישט ווערט ער אָנערופען „אונלעגאצע“.

און נאך איין זאך האָבען די איני-ציאטארען פון געזעץ פערגעסען, אז ביים פרייען האנדעל האט יעדער פאר זיינע אייגענע קאפיטאלען זיין געהע-ריגען „זאפאס“ סחורה, וועלכער האט אין א געוועסענער מאָס געלינדערט די אַרבייטס־לוינען. און יעצט ביים קארטעלירען וועט ווער זיין אימ-שטאנד אַזא ריזיגע אונטערנעהמונג צו פראַסירען ביי די יעצטיגע שווערע קרעדיט - בעדינגונגען מעגליך האָבען די איניציאטארען א ברייטערען פלאן וועגען דער אַקציע, אָבער לויט דעם צייטווייליגען פראַיעקט זעהט מען נישט איין, אז דאס זאָל אַדורכגעפיהרט ווע-רען אין לעבען. זאָלען מיר ווארטען, די צייט וועט אונז אַמבעסטען לער-נען.

א. ווייס
סטארשי פון לעדער-צען

דער רעבינאט און די קהלה דארף די הינט מלמדים און זייערע גערעכ-טע פאדערונגען צוהילף קומען.

א שטיקעל נחת פון אונזער'ס א בן עיר.

אין פרייטאג'דיגען „היינט“ אין דער אָפּטיילונג פון ליטעראַטור און קונסט געפונט זיך א רעצענזיע פון דעם לי-טעראַטור-קריטיקער נחמן מייזעל, ווע-גען אַרבייט פון אונזערס א בן עיר דעם ה' אינזש. ווילטשינסקי.

ה' ווילטשינסקי, האט נישט לאנג אַרויסגעגעבען א בוך אונטער'ן טיטל: „יודישע טיפן אין דער פוילישער לי-טעראַטור“. איצט אַרבייט ה' ו. א גרעסערע זאך וועגען דער זעלבער טעמא. די ערשטע ארבייט איז אָבע-דריקט געוואָרען אין די „יונג-בלע-טער, וועלכע האט אַרויסגערופען אַל-געמינע אַנערקענונג ביי די ליטערא-טור-קריטיקער. און אָט שייט ה' מייזעל מיט שבחים פאר דער אַרבייט פון ה' ווילטשינסקי, און שרייבט צווישען אַנ-דערע אויך, „אז דאָס ווערק פון ה' ווילטשינסקי, איז אינטערעסאַנט נישט בלויז פאר יודען, נאר אפשר נאך מעהר וויכטיג פאר דער פוילישער גע-זעלשאַפט און פאר דעם איצטיגען פוילישען שרייבער, וואָס איז שטארק הינטערשטעלג לגבי דער אַמאָליגער און ראַדיקאַלער אויפפאַסונג פון דער יודען-פראַגע אין פוילען“.

לעו איך דאָס דאָזיגע און האָב נחת, וואָס ה' ווילטשינסקי, וועלכער אַרבייט בעשיידען און טראַגט צושטייער צו אונזער קולטור וואו גרויס פערמענען, אַז-אָט דער ה' ו. איז אינווערס א בן עיר.

לויט'ן

Journal of Management Education 30(6)

